

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes
Fora 8 " trimestre
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

EN HONOR Á LA LITERATURA CATALANA

En l' entussiasta prólech de la traducció francesa del poema *Canigó* de mossen Jascinto Verdaguer, deguda al distingit escriptor Mr. Tolrá de Bordas, hi hem trobat la següent carta del eminent crítich don Marcell Menendez Pelayo, la qual traduhim ab gust per lo molt que honra á la nostra literatura en la persona d' un de sos primers genis, del immortal autor de *L' Atlántida*.

Llegeixis á continuació:

Madrid, 26 Janer 1886.

Molt estimat amich: He rebut y acabo de llegir *Canigó*, y encara estich baix una impressió assombrosa. Aquella *Maladetta* es un tros de poesia ciclópica, macisa y verdaderament colossal. Mes, tot lo poema abunda en trasas de la mateixa magnitud de gegant. Lo Pirineu pren formas humanas y titánicas baix lo vostre admirable cisell. Vareu sentir com en *L' Atlántida* la poesia dels mars y dels continents sumergits y dels grans derrumbaments geològichs, aixís sentiuh en aquest nou poema é hi expresseu ab una valentia y gráfica precisió que al meu entendre no te igual en cap altre llengua, tots los accidents del paisatge de montanya y totas las impresions ja solemnes y serias, ja rialleras, ja melangiosas, ja plenas de grandesa, que inspira la contemplació de la cordillera, vista ab ulls d' amor y ab aquella intuició poética que sab desentranyar y llegir lo sentit amagat baix los caràcters de la naturalesa.

La detinguda lectura del *Canigó* m' ha confirmat en una idea que vaig formar ja fa temps, veyentvos (y vostre modestia 'm perdoni) com lo poeta de majors dots naturals entre tots los poetes que avuy viuh en terra d' Espanya. En grandiositat d' imatges, en vivesa y esplendor, en prodigalitat, diguemho aixís, de pompas fantásticas y de colors, en certa manera grant y àmplia de concebir y

expressar, trossos hi ha en *Canigó* que igualan ó aventatjan als més celebrats de Víctor Hugo, ab qui tenim un cert aire de família, en tot alló, s' entén, en que Víctor Hugo es digne d' aplauso.

Canigó, m' apar un poema més *humà*, y per lo tant més interessant que *L' Atlántida*, encar que sempre en vostras obras d' extensió, la part descriptiva y la part lírica, vencen en molt á la part dramática ó novelesca. Ab tot, repeteixo, que *Canigó* fins baix aquest aspecte, interessa y senyala una nova y abundant direcció en lo vostre talent. Los dos cants en estil de *cansó de gesta*, son d' un moviment y embestida guerrera que verdaderament entussiasma y arrebatava. La idea de presentar la civilisació cristiana coronant ab la creu los Pirineus y esventant las supersticions gentílicas que poblavan aquellās valls, 'm sembla felís y poética, y ha sigut encertat lligar ab ella lo nom del Bisbe Oliva.

Encara alguns personatjes 's presentan massa cuberts ab lo vel misteriós que teixeixen las fadas del Rosselló, pero crech y espero, qu' en successius poemas aquest vel anirá desapareixent cada vegada més pera descobrir al element *humà* que, de totes las obras de Deu, es la més digne d' ocupar al art y la que dona més segura immortalitat á las obras.

Vostre poema producte d' una inspiració que conserva tota sa frescura virginal y campestre y va agafant cada dia un vol més alt, es lo mellor argument que podém oposar als escéptichs que somian la mort de la poesia, ó al menys de la poesia de grant vol. Jo crech que en l' art res hi mort, y que la mateixa poesia épica es avuy possible y llegítima ab formas noves y apropiadas al nou esperit científich y als nous dogmas estétichs; tals son, per exemple, las formas de *Canigó* y *L' Atlántida*.

Vos felicito de tot cor per vostra bella, atrevida y grandiosa obra, y felicita també á Catalunya y á la literatura espanyola, aquest son amich y admirador que l' aprecia y vol de tot cor,

M. MENENDEZ Y PELAYO.

En la impossibilitat de publicarlo sencer, nos plau al menys retallar los dos fragments culminants del patriótic discurs de Presidencia llegit en la sessió inaugural de la *Lliga Regional* de Manresa pel conegut advocat don Marián Vallés y Vallés.

Se refereix lo primer á la actual situació de Espanya y als propòsits de la *Lliga Regional*, y diu aixís:

Mientras lo carácter, lo llenguatge, las necessitats y costums, la historia y la procedencia de la Andalucía no sian los mateixos que 'ls de Catalunya; mientras las Provincias bascas, las Castellas y las Balears, no deixin d' ésser pobles tant diferents entre si, com ho son Portugal y qualsevol de las provincias de la Península; sempre tota unificació en las regions d' Espanya ha de ser una imposició contraria á la naturalesa, sempre las necessitats socials de quiscuna d' ellas, han de resultar en descubert y desatesas, sempre han de sentir engolidas sas energías vitals per algun centre de naturalesa extranya, com avuy nos passa, y may una

lley general económica, política ó civil, podr  deixar de ser perturbadora. La lley que jamay ha de ser la imposició de la voluntat d'un home, ni de una escola, ni d'un partit, sino la expressió de la voluntat necessaria del poble, resultant de sa mateixa naturalesa especial; essent aplicada igualment   totes las diferentes provincias, ha de ser dolenta, destructora, injusta, al menys respecte   las provincias que no 'n tenen necessitat,   necessitan una lley contraria   la dictada. ¡Probas per desgracia ne ten m, y provas ne tind m que far n gemegar encara   Catalunya! Probas ne tenen y 'n tind n també nostras germanas d'infortuni las dem s regions d'Espanya, que no son privilegiadas per lo principi fals   injust del be general, per aquest principi en virtut del qual, se sacrifica la vida d'una regió   benefici d'una altra regió, quan no   benefici de altra manera. Per això nosaltres no vol m ni vold m jamay cooperar al sosteniment de la trista malaltia que han inoculat   Catalunya sos enemichs, no dich ja activament, (Deu nos en guart), si no ni tant sols ab nostre silenci   inacció. Heus aquí perque s'ha creat   inaugurat la *Lliga Regional*.

L'altre fragment digne de cridar la atenció es lo final del Discurs en que 'l senyor Vall s fa una preciosa apologia del patriotisme dels manresans, manifestant la íntima seguretat de que una vegada més sabr n respondre   sa gloriosa historia y sos nobles sentiments. Vegis ab quanta expontaneitat ho expressa 'l digne president de la *Lliga Regional*:

¡Manresa ha estimat, estima y estimar  sempre la patria catalana y per lo tant, ha sigut, es y ser  regionalista. Las planas de sa historia ho proclaman ben alt. Las glorias de Manresa son fillas totes del esperit patri tich catal ; que ho digan los manresans de la  poca de Borrell II que sortiren del Pl  de Bages y ab la forsa titànica de sos brassos, arrencaren la corona comptal de las mans usurpadoras del serra : al plantar la senyal de la creu all  ahont hi lluhia ja la mitja lluna, van salvar la personalitat de la pàtria que 's perdia; y al ferho, van obehir al impuls del amor   la regió catalana, y   bon segur que, moguts per altre impuls, no hagueran arribat   la altura de sa gloria. Y quan Napoleón, ara fa 82 anys volia convertir   la Espanya en una provincia francesa, al cremar lo paper sellat y al fer rodolar la corona imperial per los rostos del Bruch, Manresa comensant la gran obra de lo reconquesta, lluytava sabent que defensava la regió catalana y   bon segur que moguts per altre impuls, aquells 300 catalans no hagueran pogut mes que 'ls 3,000 francesos que venian de cantar victoria per tota la Europa.

Y aquesta Manresa que ha heretat quelcom d'aquells homes de paratje y dels 300 del Bruch, no ha arrencat del seu cor l'amor   la verdadera pàtria de sos avis: conserva encara bon caliu, y no 's fa sorda als gemechs que llenza Catalunya quan la desnaturalisan y maltractan.

Manresa, senyors, ha salvat la P tria en duas grans ocasions: ho ha fet sempre quan ja tantost quedava una esperansa de salvació per Catalunya y quan ha sigut precis un esforç sup rm. Ni cartaginesos, ni romans, ni serra ins, ni francesos, la han poguda arrencar del cor de Catalunya, ahont floreix y s' aixampla encara.

¡Esperansa, donchs, que   Catalunya no li falta sa antiga Covadonga!

Després d'haver llegit aquestas ratllas en las quals los catalanistas manresa s hi expressan per la autorisada boca del senyor Vall s l'ardiment y l'entussiasme que senten per la causa de Catalunya

¡qui pot duptar de que la *Lliga Regional* de Manresa ha de ser una de las associacions que mes honrin y fagin avansar al exércit catalanista pel camí de las pátrias reivindicacions!

SECCIÓ POLÍTICA

Copiém de *El Resumen*:

«Als mestres d' estudi de Lorca se 'ls hi adeudan 200,000 pessetas.

¿Y al ministre de Foment quan se li adeuda?»

Ni una corrida, contesta un altre periódich madrileny.

Lo qual se comprén perfectament.

¿Per ventura á Espanya no es més *nacional* y més *imprescindible* las corridas de toros que la instrucció pública?

Alguns importants ministerials aconsellan al senyor Sagasta que accepti las tendencias del senyor Gamazo.

Pero no creguin nostres llegidors que ho faigin perque estiguin convensuts de la bondat de las ideas económicas del diputat castellá.

L' objecte que 'ls guia, segons ben clar ho manifestan, es la continuació en lo poder del partit lliberal á qual fi es necessaria la unitat de criteri económic.

Deixant apart aixó del criteri (en boca de gent que tant poch demostra tenirne) ¿no 'ls hi sembla que 's necessita una bona dosis de barra política, pera acceptar ideas en las quals no hi creuhen, al únich objecte de poguer continuar en lo poder?

Compreném las transaccions en forma honrosa quan en ellas s' hi porta per base lo benestar de la patria.

Pero de la manera que ho fan los polítichs á la madrilenya, francament, no se 'n diu transigir, sino passar per tot, á fi de allargá la moma.

Que es lo únich be de la Patria á que ells aspiran.

Los periódichs madrilenys, entussiasmas de Peral, no caben en sí d' alegría al veurer que 'l submarí del distingit oficial de la Armada s' ha *sumergido á diez metros de profundidad durante una hora y cinco minutos*, com diuhen pomposament y com si parlessin d' una cosa may vista en lo mon civilisat.

Lo més bo del cas es que tot y despreciant al insigne Monturiol, de qui ni tant sols se 'n recordan, volent enselsar á Peral agafan l' assumptó tan á la valenta, que com á conseqüencia se 'n desprén que la obra de 'n Monturiol fou un verda-der miracle dels que no caben en los medis humans.

Vegis sino lo que diu un periódich dels citats anteriorment:

«Si encara volen més probas los pessimistas, si encara duptan los prudentes, será precis demanar als poders sobrenaturals *un miracle dels que no caben en los medis humans.*»

Y com es probat y positiu que l' *Ictineo* de 'n Monturiol ab menos adelantos y progressos que la ciencia ha anat portant, va sumergirse també en los ports de Barcelona y Alicante, durant tres ó quatre horas, dugas ó tres més que 'l barco de 'n Peral, resulta que lo realisat per 'n Monturiol era un miracle.

No fos li faltava aixó al ilustre catalá que tan va sufrir en sa empresa subma-rina.

Los mateixos que allavoras lo martiritsavan y escarniren, fentli passar lo cal-

vari més trist que pot passar un home en la vida, avuy reconeixen que lo que feya eran verdaders miracles.

A més dels periòdichs s' han ocupat del assumpto del submari los cossos col·legisladors, parlant també los diputats y senadors ab tal entussiasme que no sembla sino que ja eram duenyos del mon.

Lo senyor Maluquer volgué consignar un recort á la memoria de 'n Monturiol, pero ni se l' escoltaren.

Are la moda es lo submari Peral y per aquella gent, com si ningú més al mon s' hagués trencat 'l cap estudiant la navegació submarina.

Com á detall cómic consignarem lo següent referent al assumpto.

La premsa de Cádiz demana y no fora estrany, que li concedissin, franquicia postal y telegráfica pera l' insigne oficial de Marina don Isaac Peral.

Se funda la petició en que tenint de contestar al sens nombre de cartas y telegramas que se li envian felicitantlo, no li arriba la paga mensual pera tants gastos.

¿No 'ls hi sembla á nostres llegidors que millor fora que tots quants desitjin felicitarlo per las probas recentment verificadas, ho fessin ab la condició de pagar la resposta y aixís estalviarian molts diners á qui tant estiman y veneran?

Qui vullgui fer lo fatxada que 's grati la butxaca.

No es pas l' Estat qui deu pagar la vanitat importuna y molesta de certa gent que no reparan en destorbar á Peral en lo precis moment de confirmar sas promesas.

Y quan encara falta lo principal pera demostrar las condicions fixadas en un principi, á fi de que 'l submari Peral serveixi pera lo que s' ha indicat tantas vegadas.

En un dels calendaris de paret que tants se 'n veuen desde que 's donan á qualsevol preu, hem llegit la següent efeméride que creyém oportú reproduhirla.

Diu aixís:

«1875. *Inauguración de la plaza de toros de Málaga.*»

¿No creuen com nosaltres que l' autor se ha volgut riurer del públich al no posar altre cosa en tal dia que l' inauguració de la plassa de toros?

A seguir aquest sistema lo dia menos pensat posarán com á efeméride lo dia en que Martos 's va deixar la barba.

LO MARCHAMO

Pochs son en nostra industrial ciutat que no coneguin la disposició del senyor Figuerola, lo célebre lliure cambista, manant que tota classe de teixits pera poder circular lliurement per Espanya, portin la marca de l' aduana ahont han pagat sos drets arancelaris, si son articles estrangers, ó la de fàbrica, si son de producció nacional. En lo primer cas, deu ésser precisament un marchamo ab l' escut d' Espanya y nom de l' aduana d' origen sobre cartró y plom, y en lo segon, lo nom del industrial productor, teixit, bordat ó estampat sobre 'l género ó ab marchamo de plom.

¿Responen los resultats que donan los marchamos á las necessitats porque foren creats? ¿son realment útils á nostra industria? Creyem que no, y aixó es lo que procuraré demosttrar.

Lo marchamo fou creat per impossibilitar ó quant menos fer més difícil lo contrabando, ya que los que 's dedican al frau no están segurs ni després d' haver passat la frontera, donchs en qualsevol lloch 's troban exposats á que los empleats del resguart los hi registrin los fardos y decomisin lo género. Mes com en totas las disposicions del govern central feren tart, los crearen quant comensavan á ser menos necessaris, porque las continuas rebaixas d' arancel, quals drets ya ni arriban á ser los que aconsella una prudent protecció y lo perfeccionament progressiu de nostras industrias, ha fet que 'ls que 's dedican al contrabando de teixits passant petits fardos per las fronteras ab molta exposició trobessin pochs los beneficis y deixaren aquest ofici. Los que fan 'l negoci ab gran escala han trobat un medi per ferlo tan facilment com abans; tot consisteix ab passar d' un modo ó altre la línea del resguart, un cop passada res los hi costa 'l posar al género un marchamo ab lo nom de qualsevol que per endevant tingui matriculats una dotzena de talers y lo género ya pot anar lliurement per tot, que lo marchamo li serveix de *patent de corso*. Aixó sens volernos ficar ab si dintre las mateixas aduanas poden cométrers abusos, que allavors sí que 'l género porta tots los requisits de ben despatxat.

Es encarregat de perseguir lo frau especialment lo cos de carabiners, quins individuos procedents quasi tots de las comarcas menos industrials d' Espanya, no tenen cap coneixement ni teórich ni pràctic, per conéixer si un género es extranger ó nacional (cosa avuy difícil fins als mateixos inteligents, porque nostra industria produheix tot lo que pot produhirse á fora) al registrar los fardos sols miran si lo género porta marca de fábrica ó marchamo, y en cas afirmatiu lo deixan passar y en lo contrari l' envian á la aduana corresponent.

A lo comers de bona fé li causan mil trabas y molestias ab lo registre de maletas, desfer fardos y desclavar caixas, y á fe que algun cop nos ha fet llástima la ridícula serietat de los individuos del resguart veyentlos palpar lo género ab sos guants posats y declararlo *nacional* després d' haver vist lo marchamo, que ni 's prenen la molestia de llegir.

Lo fabricant al vendrer á lo magatzemista, cumplint ab la llei posa sa marca á cada pessa, mes á aquest los detallistas li compran per mitxas pessas ó quarts de pessas, resultant que no pot haverhi marca en tots los trossos, y lo petit comerciant está continuament exposat á que li deturin lo género si té d' enviarlo d' un punt al altre.

Lo contrabando ha de perseguirse allí ahont se fa, si no 'l deixessin passar per la frontera ni per las costas no tindrian de vigilar l' interior, cal donchs vigilar que no n' entre y allavors no hi ha necessitat que lo género porti marchamo per anar d' un punt á altre de la nació.

Donat l' estat actual de la política es molt difícil posarhi remey, donchs ab lo continuat cambi dels empleats que nos regala lo govern centralista, aqueixos no poden ferse capassos de son càrrech ni poden desempenyar-lo ab gust exposats com están á haverlo de deixar ab qualsevol cambi de ministre. Ab tot molt podria remediarse posant á las aduanas y resguart, personal intel·ligent cuydant que tots estessin lo convenientment retribuïts y que no pasés lo d' ara que mentres uns ab son sou tenen verdaderas canongías los altres pasin necessitats, y sobre tot castigant severament la falta als que no despleguesin lo rigor que 's necessita y criminalment á los que poguessin estar en connivencia ab los defraudadors del Estat.

JAUME BOZZO.

INDUSTRIA

FORSA VIVA

La forsa viva es no mes que la materia en moviment, de qual fet se 'n poden veure á cada instant numerosos y variats exemples, dels que alguns n' he retret en altres articles d' aquesta secció. L' aygua corrent, la penya que rodola, lo tren en marxa, lo vapor d' aygua que empeny un pistó, lo volant que roda, l' eyna que talla, punxa, pica, aixafa, ó engruna, y també la que dona electricitat y llum, tot aixó son exemples, tots los días patents, de forsa viva; pero tots los que acabo de anomenar, y 'l número infinit que podria afegirhi, son forsas vivas, d' orde mes ó menos inferior, ocasionadas per altrás de mes enlayrada esfera, mes generals, constants; perdurables, posadas en la Naturalesa per la omnipotent voluntat del Ser sup·rém. Tal son, com á mes conegudas y demés general aplicació á la industria, las que ja vaig citar en l' anterior article: lo calor, fill del sol, y la gravetat, filla tal volta del mateix astre y de la acció inherent als planetas.

¿A quí pertanyen aquestas duas forsas? A ningú del mon y, per lo mateix, son en aquest de domini comú. Ja un adagi catalá antich ho diu ben clar: «Quan surt lo sol surt per tothom, y en tots los llocs de la terra cau lo que está enlayre, y en tots l' home pot aprofitar la forsa de gravetat sense ferla minvar ni poch ni gayre, ni pot impedir en res que altre home, ab medis iguals ó parells, pugui fer ús de la mateixa atractiva. D' igual modo que pera respirar tots prenem gratuïtament l' ayre de la atmósfera, y aquesta may manca, també la Naturaleza 'ns dona las sevas forsas vivas y aquestas no fallan; pero hi ha una gran diferencia entre una y altra acció, y es, que pera respirar basta la constitució física del

nostre sér, per Deu repartida per igual en lo llinatge humá, y pera aplicar las forsas l'home ha de valerse d'enginy, mes ó menos complicats y costosos, y s'han d'obtenir per medis que ja may están al alcans de tothom. Fins tractantse de la mateixa respiració, hi ha cassos en que ha de pagarse tribut pera poguer respirar: per exemple, lo cas del *busso* quan se troba tot ell dins de la aygua, lo dels navegants que 's fican en un barco submari y 'l dels minayres que treballan sota terra en afraus pregonas ahont no hi entran may en la vida ayre ni llum. En tots aquestos cassos, l'home ha de valerse d'enginy y d'esforsos que s'han de pagar pera introduhir la atmósfera respirable en aquells punts ahont per naturalesa no pot penetrar, y en sa consecuenca aquella atmósfera artificial, encara que vinga sempre de la natural y gratuita, s'ha de pagar. Cosa semblant succeheix ab las forsas naturals; pera ferlas treballar de la manera y en lo lloch que 'ns convé, es precis posarhi per part del home 'ls medis necessaris; y aixó fa que, encara que la Naturalesa nos la dona abundants é inagotables, no tots poden ferne ús, uns per falta d'intel·ligencia desigualment repartida en qualitat y en quantitat; altres per no possehir los materials necessaris que representen travalls precisament fets, premeditat estalvi y sàbia previsió, altres, en fi, perque, inclinats mes á la vida contemplativa que á la fadigosa y monótona activitat industrial, comercial ó agricola, no poden fer cap pas ni 'l mes insignificant esforç pera aplicar directament al seu profit cap d'aquellas forsas naturals.

Pera aprofitar un saltant d'aygua, se necessita esmersar un capital en la adquisició d'un motor hidràulic y pagar las obras que requereix la seva instal·lació; pera aplicar la forsa del vapor, se necessita 'l capital que representen la compra del motor y 'l seu establiment; y pera obtenir las eynas que, en definitiva, fan un treball; pera lograr l'acció d'aquellas petites forsas vivas, que 's nodreixen en la mare Naturalesa, es precis adquirir los enginyers indispensables, es precis construhir y montar y posar en moviment una série indefinida de mecanismes molts d'ells complicadíssims, que la humanitat ha arribat á acumular á copia de centurias, d'esforsos intel·lectuals y de costosas experiències.

* * *

Lo capital indispensable pera fer treballar las forsas naturals ¿á qui pertany? ¿per quins medis se deu possehir?

Lo capital, desde l'enlayrat punt de vista d'ahont lo mirèm, se forma per la acció aünada de tres elements, aixó es: de la intel·ligencia, l'activitat y l'estalvi. De intel·ligencia, en major ó menor grau, tothom ne té; però perque dongui profitosos resultats ha d'estar conreuhada per la instrucció y la experiencia; d'activitat, qui 'n té mes qui 'n té menos y també hi ha qui no 'n té gens, enllotat fins á seny per la indolencia y rosegat pel vici. La virtut del estalvi, fet d'una manera rahonable y sense detriment del individuó y del cos social, també n'hi ha molts que no la tenen; y ab tot y la seva intel·ligencia y activitat, arriban á la vellesa y á la mort sense haver pogut augmentar la mes petita quantitat de riquesa, ó de capital; que es lo mateix. Aquest, donchs, pertany al que, fent ús de la seva intel·ligencia y activitat, sab fer y fa realment sacrificis pera no gastar tot lo que guanya, sino que ajunta lo que li va sobrant y després ho fa produhir, aplicantlo al treball ab la seva constant activitat.

L'home, ple de vida y de salut, conserva la seva intel·ligencia y la ac-

tivitat; pero és un sér passiu y está subjecte á malalties, aixís com son pera ell ineludibles la vellesa y la mort que anulan aquella inteligencia y aquella activitat. Si quan aixó arribi, ó solzament quan una y altra facultat flaquejin, no troba 'l recó d'aquellas sobransas, en millors temps arreplegadas ¿de qué viurá? ¿Cóm podrá nodrir y educar los seus fills, si un accident fortuit li talla avans d'hora lo fil de la existencia? Per aixó li pertany aquella riquesa acumulada, per aixó es l'amo d'aquell capital, per aixó 'n disposa á l'hora de la seva mort y 'l trasmet als seus fills y parents, que son uns y altres la continuació mes directa é immediata del seu cor.

Desgraciadament no sempre la transformació del capital te per origen una tan gran puresa d'elements com los citats, sino que, á la inteligencia, s'hi afegeixen la astucia, l'engany, la mala fe y l'abús del poder. A las horas creix la aglomeració de riquesa en punts determinats y en altres aquella minva, fins al extrém d'arribar als confins de la miseria; y alashoras, confonen al capital, instrument económic, ab lo capitalista que ha comés abusos, los pobres abominan del capital y se revoltan pera destruhirlo, no veient los infelisos que cada cyna que espatllan, xica ó grossa, senzilla ó complicada, no es sols una pérdua pera aquell capitalista sino que de rebot, cau sobre ells mateixos; ja que, sense eynas; sense enginys, sense la poderosa ajuda de las máquinas y del capital intelectual laboriosament recullit á forsa d'estudis y d'experiencia, no fora possible exercir lo treball, no fora possible utilizar las forsas vivas que la naturalesa 'ns dona.

* * *

Es inductable que l'Estat ve obligat á tallar los abusos que 's pugan haver comés, ab la espasa de la justícia; pero encara sería millor un eficas sanejament en lo cos social, perque s'estronqués la font per ahont tals abusos avuy ixen á doll y continuament. Hauríam de tornar á las bonas costums, senzillas, morals y verdaderament religiosas, sense hipocresia ni fanatisme, tal com eran las de la nostra antigüa y benvolguda Catalunya. Hauríam d'estimar la justícia y la honra y 'l treball tal com ella les estimava, alashora que era mestressa de si mateixa, y com á tal, tant maravellosament y tant á gust de tothom se governava. Aixís se formarian los capitals per lo bon procediment; aixís serían respectats ells y 'ls seus amos per los mateixos treballadors; y no sols serían respectats sino que aquestos, los pobres, las classes que avuy se trovan y 's consideran com á desheretadas, serían la seva mes forta defensa.

Hem de tornar á las vèllas costums catalanas, qual essencia reposa en la bondat de cor y en lo bon seny. Hem de fer reviurer lo sentiment de pàtria, alashoras foch viu y ardent sempre y ara brasas tant sols, que 's mantenen encesas, com per miracle, sota 'l gran munt de cendra que las ventadas ponentinas hi han anat apilant. Hem de fer reviurer aquellas vigorosas institucions que 's componian: del servey y de la forsa, que governavan la nau de la nació catalana; de la conciencia religiosa, neta y despüllada de tota baixa cobdicia; y del bras que treballava de sol á sol y á la nit aclucava sols un ull y dormia ab l'arma á punt per si la mare pàtria 'l cridés ab lo so vibrant de la campana. Hem de tornar als Guberns que 's componian de totas las classes socials, ahont cada una d'aquestas vetllava pels interessos, dintre lo que permetían los de las

demés, y sobre tot l'interés de la terra, que á tots los altres dominava.

D'aquest modo cada classe, dintre de Catalunya, tindria, com teníam en aquell temps, medis legals y poderosos de fer valer los seus drets; lo darrer y més débil dels treballadors tindria veu y vot dins del seu gremi pera exposar las sevas queixas, ó bé las sevas aspiracions; las mes rudas y duras aspresas que surtissin punxagudas y ardentes de la tosca pensa y del cor no educat, s'afinarian á la mola activa y ben tallada del gremi, y 's presentarian en lo consistori bellas y enérgicas y ab tot lo prestigi, si realment eran acusadoras d'un dret atropellat, d'una injusticia ó d'un abús. Ningú cridaria llibertat, perque la tindria tota; ningú parlaria d'autonomia individual, perque la de la terra, la de la mare pàtria, l'ampararia; ningú parlaria d'anarquisme, perque tots estimarian aquellas institucions y 's deixarian governar per ellas; y quan s'haguessin de renovar eárrechs tothom hi posaria 'l coll, dintre de cada classe social, perque totas hi fossin ben representadas per personas de valer y honradas de tots los membres del gremi, ó de la professió, conegudas.

Aixís milloraria, y s'extendria cada any mes, la instrucció general, aixís se estimularia la activitat de cada classe y de cada individu; aixís, y ab las bonas costums, tots s'avesarian á estalviar dintre de limits rahoables y nets de tota mena de usura y de egoisme. Aixís creixerian los capitals y serian fàcilment accessibles á totas classes; y amos y treballadors viurían tranquils, sense que agités lo seu somni l'entremeliat fantasma que en lo curs de las centurias, desde que 'l mon es mon, apareix ab novas formas y noms, pero que sempre ve á ser conegut ab lo mateix nom de la *Repartidora*. Lo treballador sensat, la majoria dels obrers catalans, ja fa anys que no se la escoltan. Si segueixen las petjadas de la mare pàtria, ahont en darrer terme haurán d'anar á parar, cap d'ells deixarà de sonriure, bo y enrajolat, al pensar en las sevas juvenils ilusions de igualtat, de fraternitat universal, d'anarquia, d'amor lliure, y altres cascabells que sonan molt perque son buyts de sentit y ab certa dosis d'enginy molt ben tallats.

PAU SANS Y GUITART.

(De *La Renaixensa* de Barcelona.)

CANÇÓ

De retorn la primavera
bosch y plana va florint;
lo fullám qu'are rebrota
nuas brancas va vestint
y entre sos replechs, l'aucella
palla y brossa va teixint
per sa estimada,
palla y brossa va teixint
adelerada.

De retorn la primavera
plé d'amor lo temps somriu;
cada aubada qu'are apunta
dintre 'ls cors folla reviu,
y entre falaguers ensomnis,
fa pensar ab aquell niu

bella estimada
fa pensar ab aquell niu
de la enramada.

Lo retorn de primavera
verge mia saludém;
si 'l bon temps avuy convida
dintre 'l bosch lo gosarém,
com aucellas dins la arbreda,
nostres vidas confondrém
;oh! ma estimada
nostres vidas confondrém
d'una abraçada.

JOAN FREIXA Y COS.

NOVAS

En las eleccions verificadas lo passat diumenge en la Secció 3.ª que ho es de industria del *Ateneo Sabadellés* resultaren elegits pera 'ls càrrechs en l' actual exercici los senyors següents:

President, don Pau Sampere; Vis-president, don Joaquim Forrellat; Secretari, don Joseph Singla; Tresorer, don Joaquim Moragas; Comptador, don Jaume Triás; Vocal, don Joseph Marcet.

L' *Associació de Catòlics* d' aquesta ciutat celebra avuy ab tota pompa la festa anyal dedicada al Sagrat Cor de Jesús ab los cults següents:

A las set del matí, missa de comunió en la Iglesia de la Puríssima Concepció ab plática preparatoria per lo Rnt. P. Jaume Torras de las Escuelas Pías.

A las deu, se cantarà á gran orquesta la segona missa de Gloria del mestre Ferrer en la que ocupará la Cátedra del Esperit Sant lo Rvnt. Dr. don Joseph Ballesteros.

A las 8 del vespre tindrà lloch en lo local de la *Associació* una solemne vetllada literaria-musical qual direcció está á càrrech del Rvnt. don Miquel Ferrer.

Avuy tindrà lloch en lo saló d' espectacles del *Ateneo Sabadellés* l' estreno del drama en tres actes y en vers original de nostre estimat amich y company de Catalanisme don Joseph Got y Anguera, titulat: *Comers d' honra*, de qual obra ne tenim molts bons antecedents.

Desitjém al autor senyor Got l' éxit mes satisfactori.

Ha visitat aquesta Redacció lo primer Cuadern del *Catàlech Bibliogràfic* que 's publica en Barcelona.

Aquesta publicació ahont se insertarán articles bibliogràfics y anuncis de las obras que sos respectius autors ó editors envihin á la Administració del mateix, carrer de Santa Mónica número 2, bis 2.^{on}, se repartirá de franch á las personas que 'l demanin, als llibreters, cassinos y ateneos.

Havém rebut lo *Cartell* pera 'l Certamen Literari que celebrarà lo *Centre Català* de Manlleu lo dia 16 del prop-vinent Agost.

La falta d'espai y temps nos priva de publicarlo en aquest número, prometém ferho en lo próxim.

La premsa de Barcelona y altres importants poblacions s'ocupan ab elogi d' un producte denominat *Salífero* que serveix pera conservar y millorar los vins, del qual es inventor Mr. Boufill, premiat en la Exposició de Barcelona. De son *Consultori Químich* Claris 12 han sortit varias preparacions aprobadas per la Academia Médich farmacéutica.

En las actuals difícils circumstancias perque atravesa la producció y comers de vins espanyols, creyém de necessitat cridar l'atenció dels viticultors sobre 'l *Salífero*, l' *Asíduo* y altres preparats de Mr. Boufill.

L' entusiasta propagandista de nostra causa, don Pere Gurguí, que accidentalment resideix en Alcora (Castelló de la Plana), acaba de sufrir la sensible perdua de sa angelical filla Dolors, que era un prodigi d' encant.

La Redacció de LO CATALANISTA s' associa de tot cor al dol que afligeix á la distingida familia del senyor Gurgui, desitjantli la necessaria conformació per tant dolorosíssima desgracia.

En la professó de Corpus celebrada aquest any á Barcelona hi anava la *Bandera Gremial* del antich é histórich Gremi de Mestres Fusters, la qual té 'ls colors de las quatre barrias y es una joia de valor per la riquesa de sas sedas y brodats y per haver estat present á molts dels memorables actes de la ciutat.

Dit pendó estava confiat al secretari del Gremi, 'l conegut catalanista don Joseph Llorens y Riu.

S' ha constituït ja definitivament lo *Centre Catalá* de Valencia.

Dit *Centre* ha ofert un premi consistent en un objecte d' art pera 'ls Jochs Florals del *Rat-Penat*, que s' haurá d' adjudicar al autor del millor sonet á la Exposició Universal de Barcelona.

La notable revista quinzenal *La Il·lustració Catalana*, que 's publica baix la entesa direcció del reputat poeta don Francesch Matheu, ha repartit lo número 236 corresponent al 31 de Maig, contenint un escullidíssim *Sumari*.

Aixís mateix ha aparegut també 'l número 5, any II, de *L' Avenç*, dedicat quasi tot al celebrat escriptor alemany don Joan Fastenrath.

Ab lo títol de *El Iniciador de la Lectura*, 'l zelós é il·lustrat Mestre d' una de las escoles públicas de Barcelona, D. Ignasi Farré y Carrió, ha compost un notable primer llibre de lectura, que de veras recomaném á aquells dels nostres lectors que 's dedican al espinós y delicat exercici de la trascendental carrera del Magisteri.

La obreta del Sr. Farré no es d' aquellas que al acabar sa taca las deixa caurer indiferent sobre la taula qui las examina, sino qu' es ben mereixedora de figurar entre 'l no per desgracia sobrat número de las que 's llegeixen ab interés sempre creixent, y que ab tan més respecte 's miran quant més 's avansa en sa lectura. Ja que 'l poch espai de que podém disposar no 'ns permet conseguir aquí lo molt que en elogi d' ella podríam dir, no deixarém al menys de fer especial esment de la idea felis qu' ha tingut l' autor asso-

ciant l'idioma català ab lo castellà, ja desde la lectura de paraulas, á fi de que 'ls deixebles catalans comensin á formar lo vocabulari que luego completan mediant los exercicis de català á castellà.

Rebi lo Sr. Farré per son ben pensat treball, la nostra més coral enhorabona.

Se ha constituït en Barcelona una societat titulada *Combolòfila Catalana*, pera la cria y foment de coloms missatjeras, que establirà segons sembla, estacions en tots los caps de partits de Catalunya, posantse en comunicació ab las de Fransa.

En la Exposició de Bellas Arts de Madrit hi han obtingut premis los artistas catalans següents: *Secció d' Escultura* (Medallas de 1.ª classe), don Joseph Reynés y don Venanci Vallmitjana; (Medalla de 3.ª classe), don J. Carbonell: *Secció de Pintura* (Medalla de 3.ª classe), don Ramir Lorenzale: *Marinas, Paysatges*, etc. (Medalla de 2.ª classe), don Santiago Russinyol; (Medalla de 3.ª classe), don E. Meifren: *Dibuix, acuarela*, etc. (Medalla de 2.ª classe), don Joseph Pascó; (Medalla de 3.ª classe), donya Emilia Coranty de Guasch.

Don Joaquim M.ª Torroja y Quinsá, fill del respectabilíssim catalanista reussench Excm. Sr. D. Bernart Torroja, ha sigut traslladat, del consulat de Cayo Hueso al de Dantzig en Alemania.

Desitjém al senyor Torroja tota mena de prosperitats en son nou destino.

Havém vist dos telégramas rebuts de Milan en que 's consigna 'l gran éxit que ha obtingut en lo Teatro Dal-Verme la tiple donya Carme Bonaplata de Bau, filla del celebrat actor català d' aquell nom, desempenyant la part de protagonista de 'la ópera *Aida*.

Durant tota la representació fou aplaudidíssima, sobre tot després de la romansa del tercer acte, essent eridada repetidas vegadas al palco escénich.

Dirigia la orquesta 'l célebre mestre Mascheroni, procedint la orquesta y coros del Teatro de la Scala.

Además en vista del éxit que ha obtingut, se li ha encarregat l' estreno de la nova ópera del Mestre Bossi titulada *Il Veggente*, premiada en lo Concurs Sonseño, qual primera representació deu tenir lloch lo dilluns vinent.

Al complaurens d' aquest envejable triomf alcansat per nostra compatriota, no podém menos que enviarli nostra més coral enhorabona fentla extensiva á sa familia.

Ab lo títol de *Condado de Gerona*.—*Los Condes beneficiarios*, don Joaquim Botet y Sisó acaba de publicar una obra que 's troba de venda en Barcelona, en la llibreria de Alvar Verdaguer y principals, y en Gerona, en las de Torres y de Franquet; al preu de duas pessetas.

Podém desde ara afirmar que es una de las més importants que ha publicat l' il·lustrat escriptor geroní.

Varios periódichs de Madrit y Barcelona fan elogis d' un grandíós *Himne á Santa Bárbara*, que 'l reputat mestre català D. Anton Oller y Fontanet, germá del Director de la Escola Municipal de música d' aquesta ciutat D. Joaquim, ha compost y dedicat al cos

d'artilleria de Madrit, qual *Himne* han publicat la revista *Memoria d' Artilleria* de la Cort y *La Il·lustració Musical* de Barcelona.

La *Academia de Jurisprudencia y L·legislació* de Barcelona ha elegit aquesta Junta. President, don Felip Bertrán; Vis-president, don Alvar M.ª Catá de la Torre; Bibliotecari y Arxiver, don Joseph Sorribas, y Secretari segon, don Enrich Laufranco; don Raimon Durán y Ventosa de Secretari segon que era en la actualitat passa á ocupar lo càrrech de Secretari primer.

També aquesta Junta, com la del Colegi d' Advocats, es en sa gran majoria partidaria de la defensa del Dret Catalá.

Tothom, menos lo Colegi de Notaris.

En lo vapor *Antonio Lopez* han retornat á Cádiz més de 300 emigrants dels que anaren á la República Argentina en busca d' un benestar que no han trobat.

Aqueixos emigrants retornan á Espanya faltats de robas y en estat deplorable.

Lo viatge l' han fet presentantse al cònsul d' Espanya en Buenos Aires.

Es qüestió d' escarmentarse.

Lo coro *Lo Regional* de Girona, que dirigeix lo senyor Hell, ha obtingut per unanimitat lo primer premi en lo notable Concurs de Perpinyá celebrat últimament.

Molt be per los aprofitats coros gerundins, que tan be han deixat sentat en la patria del gran rey En Jaume lo Conqueridor, ab motiu del certámen coral, lo pabelló de las quatre barras de sanch.

Segueix la informació oral á Madrit devant de la Comissió aranzelaria nombrada pera estudiar la reforma dels tractats de comers.

Dias enrera informá l' ex-diputat don Avelí Brunet, en nom y representació del Institut Industrial y Cambra de Comers de Tarrassa. Ho va fer be, be del tot, y 'l seu discurs, basat en la bona doctrina proteccionista, y ple d'amor á Catalunya produhí forta impressió en la concurrencia. Al dir, ab rahó, que la base 5.ª de la lley de 1869, se va dictar exclussivament pera matar á la industria catalana, al recordar que aixís com per la abolició de la esclavitud dels negres de Cuba's. varen fixar plassos, del mateix modo ab la célebre base 5.ª, s'establiren plassos per acabar ab la nostra industria Moret que presidia la sessió, lo cridá al orde, dihent que l' orador se separava de la qüestió.

"Estich dintre d' ella" respongué ab energia 'l senyor Brunet y defensá ab eloqüencia 'l seu dret; y com los concurrents al acte, en sa gran majoria catalans, li significuessin ab rumors que 'l President no estava en lo cert, en Moret s' aixecá indignat y se 'n surtí de la sala.

Últimament ha informat en nom de la Diputació provincial de Barcelona, 'l diputat per aquest districte don Joseph Griera y Dolcet, qui s' ha ocupat dels tractats de comers, demostrant la gran importancia agrícola de Catalunya, y ressenyant los perniciosos efectes que han produhit las excessivas importacions d' Inglaterra y Fransa. Exposá 'ls inconvenients que tenen pera Espanya las tarifas anexas y 'l tracte de nació més favorable. Negá que 's degui al tractat de comers ab la república vehina la exportació de vins á Fransa, y creu perjudicial pera 'l trevall nacional la exportació de minerals á Inglaterra. Y finalment, demaná que s' estableixi un règimen d' igualtat y un aranzel armónich,

sens perjudici de concedir la columna més elevada pera las nacions que estableixen diferencies perjudicials als productes espanyols.

Y pensar que tots aquestos discursos tan ben preparats y reflexionats, després serán reproduhits en lo Congrès y en lo Senat; y al cap y al fi, potser no servirán de res.

¡Si al menos expressessin la ferma resolució d' un poble á no deixarse perjudicar més, costi 'l que costi, y caygui qui caygui!

Lo premi de 2,500 pessetas, llegat anyal del Marqués de Urquijo al estudiant que hagués obtingut millors notas de totes las Universitats d' Espanya, ha sigut adjudicat á un jove catalá, fill de Cervera, anomenat don Manuel Durán y Cortés.

Diu *L' Independent* de Perpinyá que 'l dissapte, día 31 del passat mes á dos quarts de nou de la nit, se doná en la sala Arago lo *punch* ofert per l' Ajuntament d' aquella capital als membres del jurat del concurs de músicas y als presidents de las societats que han anat allí pera pendre part en dit concurs. Presidí l' Alcalde, que tenia á sos costats al general Gaud y á M. Juli Deit. La *Harmonie de Perpignan* executá l' ayre de *Joana de Arc* y fou molt aplaudida. Apenas terminats los aplausos, se redoblaren, diu nostre colega rossellonés, al entrar lo senyor Rodoreda, director de la Banda municipal de Barcelona, vestint l' uniforme de la banda, y al avansarse á saludar á M. Delcros. Durant molta estona se sentiren crits de: "¡Visca Barcelona! ¡Visca Espanya!" L' orfeó de Perpinyá, que cantá després, doná fi á aquesta entusiasta manifestació entonant lo cant rossellonés *Montanyas regaladas*, que cantá d' una manera admirable. La entrada de la estudiantina catalana, al davant de la qual hi anava son jove director M. Justí Pepratx, fou també saludada per nous aplausos que anavan en augment mentres sos individus executaren un tros espanyol pera guitarra. Després cantaren *Lo Pardal*, acompanyats ab las bandurrias.

L' Alcalde digué que, per medi del director de la banda del Ajuntament de Barcelona, li havia comunicat son Alcalde, que esperava que la anada de las músicas espanyolas á Perpinyá faria estrenyer mes los llassos de amistat que uneixen á Catalunya y 'l Rosselló, lo qual fou acullit ab prolongats aplausos, y brindá per la unió d' Espanya y Fransa. Lo senyor Rodoreda brindá en catalá per la prosperitat de Fransa, especialment del Rosselló, y per la unió de la rassa llatina, brindis que aixís mateix fou aplaudidíssim.

S' ha publicat la segona edició de la obra *L'immunité par les leucomaines* en la que son il·lustrat autor, don Eusebi Güell y Bacigalupi, hi ha afegit numerosas observacions y notas explicativas en apoyo de la seva atrevida tésis, á la que han vingut á prestar homenatge importantíssimas publicacions científicas y gran número de diaris polítics, que al Extranjer, mes desgafats que aquí de las miserias del ofici; saben dedicar á la ciencia, á la literatura y á tot lo útil, l' espay que entre nosaltres s' emplea en ressenyar corridas de toros.

En los mes importants diaris de fora Espanya sabis eminents encarregats de la secció científica han estudiat á fons la obra atrevida del senyor Güell, y, si be no del tot conformes ab la nova teoria, alguns han fet categóricas afirmacions sobre la mateixa, prenentla com á punt d' arrencada de grans descobriments.

Saludém la aparició de la nova edició d' aquest important llibre ab doble goig. Primerament per probar que hi ha qui s' ocupa en serio de publicacions d' aquesta mena á la

que tant pochs aficionats hi ha en la nostra Espanya y després perquè ab ella ha desaparegut la incògnita de son autor.

Lo senyor Güell ha publicat també los fulls d'una obra en que van recapitulats los treballs crítics á ella dedicats, alguns d'ells escrits per personas eminentíssimas. Del conjunt de la crítica ne ressurt que *L'immunité par les leucomaïnes*, es una de las obras que mes soroll ha fet per sa nova manera de veure en las malalties infecciosas en general, havent obtingut son autor una consideració que pochs alcansen.

Fins fa pochs dias no ha sigut aprovat á Madrid lo Reglament dels Somatents de Catalunya que fou remés á la Cort mes dos anys enrera.

Aquest ventrell de la nació cada día paheix mes malament.

Es clar ¡menja tan sense mida!

Ha sigut nombrat gefe de la presó d'aquesta ciutat don Narcís Guilleu, en substitució del anterior senyor Romero, que ha passat á Alcañiz.

De nostre estimat colega lo *Setmanari Catalá* de Manresa:

"En lo terme de Sant Vicents de Castellet, en una vinya del mas Gimferrer, del senyor Marigot, un treballador de la brigada de la ret telefónica al fer un forat á terra pera plantarhi un pal, trobá, fa pochs dias, duas monedas, entregantlas honradament al amo del terreno; y havent fet aquest una excavació mes gran, se'n han arribat á reunir fins á 14, totes de plata. D'ellas 2 son de Joan II, rey d'Aragó, Navarra y Sicilia, y corresponen del any 1458 al 1479; 7 son de Castella, del regnat de Ferrán é Isabel, del any 1492; 2 del any 1598, del regnat de Felip II; y las 3 restants de Castella, del 1517 al 1519, corresponents al regnat de Joana la Boja y Carlos I."

Pera la Junta Directiva del Círcul Artístich de Barcelona han sigut elegit entre altres los celebrats dibuixants don Joseph Lluís Pellicer (*President*) y don Joseph Pascó (*Bibliotecari*), y 'l distingit arquitecte don Francisco Rogent y Pedrosa (*Vocal*).

Los tres son entusiastas catalanistas.

En lo certámen de bandes militars celebrat á Córdoba ab motiu de las firas, ha obtingut lo primer premi, la del regiment d'infantería de marina de Cartagena, que dirigeix lo mestre catalá don Ramon Roig.

Nostre estimat colega *L'Arch de Sant Martí* está sufrint cada día novas denuncias, á conseqüencia de las moltes y bonas que ell ha fet en poch temps sobre 'ls abusos de la administració municipal de Sant Martí de Provensals.

Ja se sab que las campanyas moralisadoras costan molts disgustos pero en cambi reportan la satisfacció de satisfer á la opinió pública, la qual demostra sa adhesió á *L'Arch* agotant totes las edicions del periódich.

Li desitjem constancia y bona sort al colega en los entrebanchs que li presentan los enemics de la recta administració.